

אמנות בתנועה: צפייה אינטראקטיבית באמנות ימי הביניים
Set in Motion: Interactive Spectatorship in Medieval Art

0821-3788-01

סמסטר ב', תשע"ד

ד"ר אסף פינקוס

סמינריון לתואר ראשון

שעות קבלה של המרצה ומיקום: לפי תיאום מראש

טלפון: 077-2005128

כתובת אימייל: pinkusas@post.tau.ac.il

תיאור הקורס

הלימוד של אמנות ימה"ב מתוך רפרודוקציות – ייצוג דו ממדי המוקרן על מסך שחור – עיוות את הבנתנו לגבי האופן הדינמי בו אמנות זו נצפתה, איכויותיה החלליות, הטקסיות, והתקשורתיות. בין אם בפסיפסים, באבן, בחלונות המזוגגים, או במזבחות, אמנות ימה"ב העלתה מפגני ראויה שבה ההיסטוריה הקדושה הופעלה באופן דרמטי לפני מבט קולקטיבי. פסלי תורמים כוסו בוילון ונחשפו באופן דרמטי לאור נרות; מזבחות נרטיביים זהרו בחשכת הכנסייה, שערי כנסייה היוו תפאורה לטקסים ליטורגיים; תהלכות חגיגיות טשטשו את הגבול בין אמנות ומציאות, עבר והווה מיידית. אמנות ימה"ב נצפתה בתנועה, ומתוך מערכת יחסים אינטראקטיבית עם הצופה. סמינר זה יבקש לבחון את המאפיינים הדינמיים של אמנות ימה"ב במאות ה-12 עד ה-14, לעמוד על הרגלי הצפייה באמנות זו ועל חלקו האקטיבי של הצופה כחלק מהמעשה האמנותי.

Studying medieval art from reproductions – two-dimensional representations projected onto a blank screen – has distorted our understanding of medieval spectacle, its spatial, immediate, and communicative qualities. Whether in mosaic, stone, mural, stained glass or other, multi-figured spectacles functioned as an elaborate setting in which the sacred history was dramatically enacted before the collective gaze. The civic court was conducted with the Last Judgment as its background and surroundings; donors' figures were concealed behind curtains and dramatically revealed during intercessory prayers; ritual scenes blurred the boundaries between art and reality, past and immediate present. Medieval art was viewed in motion, in an interactive relationship with its viewers. This seminar will examine the dynamic character of medieval art from the 12th to the 14th century, exploring practices of spectatorship, including the active role of the viewers as part of the artistic creation.

דרישות הקורס:

נוכחות בשיעורים, השתתפות פעילה בדיונים במהלך הסמינר, קריאת ספרות המחקר (מאמרים שיידרשו במהלך הקורס), הצגת רפרט בכיתה, כתיבת עבודה. בחלקו השני של הקורס יציג כל תלמיד רפרט בנושא בו בחר לעסוק (מתן הרפרט בכיתה הינו חובה), ובתום הקורס תוגש עבודה.

מי שיעדר יותר משני מפגשים לא יעמוד בדרישות הקורס ולא יוכל להגיש עבודה (ציון 240).

מרכיבי הציון הסופי:

השתתפות פעילה בכיתה 10%, עבודה כתובה 90%

נושאי השיעורים (נתון לשינויים):

במהלך המפגשים הראשונים יועבר מבוא לנושא הקורס, ייקראו מאמרים, וייערך דיון תיאורטי בטרמינולוגיה של הסמינר. נושאי המפגשים הספציפיים ורשימת הקריאה הנלווית לכל שיעור יוכתבו בהתאם למהלך הדיון בכיתה. במחצית השנייה של הסמינר יועברו רפרטים קצרים של הסטודנטים ולאחריהם דיון.

Meetings

1. Introduction: Spectacle of Movement in the City

Bram Kempers, "Icons, Altarpieces, and Civic Ritual in Siena Cathedral, 1100-1530," *City and Spectacle in Medieval Europe*, eds. Barbara A. Hanawalt and Kathryn L. Reyerson (Minneapolis, 1994), 92-120.

Christine B. Verzar, "Medieval Passageways and Performance Art: Art and Ritual at the Threshold," *Arte medievale* 3 (2005): 63-73.

Allan Doig, *Liturgy and Architecture: From the Early Church to the Middle Ages* (Aldershot, 2008), 135-196.

Abu-el-Haj, Barbara F.: "The Audiences for the Medieval Cult of Saints," *Gesta* 30/1 (1991): 3-15.

2. The Rhetoric of Movement: Liturgy in Chartres

- Honorius Augustodunensis, *Gemma anzmae*, lib. 1, cap. v, Pat. lat., CLXXII, cols. 544-45.

Margot Fassler, "Liturgy and Sacred History in the Twelfth-Century Tympana at Chartres," *Art Bulletin* 75 (1993): 499-520.

Laura Spitzer, "The Cult of the Virgin and Gothic Sculpture: Evaluating Opposition in the Chartres West Façade Capital Frieze," *Gesta* XXXIII/2 (1994): 132-50.

Roger E. Reynolds, "Liturgy and Monuments," in *Artistic Integration*, eds. Chieffo Raguin et al. 57-68.

3-4. The Rhetoric of Movement: *Ductus and Memoria*

- Hugh of St. Victor, *De arca Noe mystica*, as in Fassler, *Gothic Song*.

Paul Crossley, "Ductus and Memoria in Chartres Cathedral," in *Rhetoric Beyond Words: Delight and Persuasion in the Arts of the Middle Ages*, ed. Mary Carruthers (Cambridge, 2010), 214-48.

Adolf Katzenellenbogen, *The Sculptural Programs of Chartres Cathedral* (New York, 1964).

Jan van der Meulen, Rüdiger Hoyer and Deborah Cole, *Chartres: Sources and Literary Interpretation* (Boston, 1989).

5. The Rhetoric of Movement: Passages and Processions

Giovanni Freni, "Space, Images, and the Public at the Duomo of Fidenza: Movement as Semiotic Code," in *Meaning in Motion. The Semantics of Movement in Medieval Art*, eds. Nino Zchomelidse and Giovanni Freni (Princeton, 2011), 95-130.

Amy R. Bloch, "Baptism, Movement, And Imagery at the Baptistry of San Giovanni in Florence," in *ibid.*, 131-60.

Jacqueline E. Jung, "The Unifying Role of the Choir Screen in Gothic Churches," *The Art Bulletin* 82/4 (2000): 622-57.

6. Processions and Ceremony

Murray, Stephan: *A Gothic Sermon. Making a Contract with the Mother of God, Saint Mary of Amiens* (Berkeley, 2004).

Cecilila M. Gaposchkin, "Portals, Processions, Pilgrimage, and Piety: Saint Firmin and Honoré at Amiens," in *Art and Architecture of Late Medieval Pilgrimage in Northern Europe and the British Isles*, eds. Sarah Blick, Sarah and Rita Tekippe (Boston, 2005), 217-42.

7. Interactive Environment I:

- Thomas de Bretonge, *Tristan*, ed. Gesa Bonath (Munich, 1985), 142-43.
- Gottfried von Straßburg, *Tristan und Isolde des Gottfried von Strassburg*, ed. Dieter Kühn, trans. Lambertus Okken (Frankfurt am Main: Insel, 1991), v. 10956.

Jacqueline Jung, "Dynamic Bodies and the Beholder's Share: The Wise and Foolish Virgins of Magdeburg Cathedral," in *Bild und Körper im Mittelalter*, ed. Kristin Marek et al (Munich, 2006), 135-60.

Michael Viktor Schwarz, "Retelling the Passion at Naumburg: The West-Screen and Its Audience," *Artibus et Historiae* 26/51 (2005): 59-72.

Michael Viktor Schwarz, *Visuelle Medien im christlichen Kult. Fallstudien aus dem 13. bis 16. Jahrhundert* (Vienna, 2002), 25-64.

Assaf Pinkus, "Gothic Symulachra: The Naumburger Stifterfiguren," in: *Der Naumburger Meister – Bildhauer und Architekt im Europa der Kathedralen*, vol. 3, ed. Guido Siebert (Petersberg, 2013), 210-23.

Assaf Pinkus, *Patrons and Narratives of the Parler School. The Marian Tympana 1350-1400* (Berlin, 2009), 137-164 (interactive spectatorship).

8. Interactive Environment I: Tomb Monuments

Johannes Tripps, "Enlivening the Tomb: Sepulcher Performance in Late Medieval Burgundy and Beyond," URL:

http://archiv.ub.uni-heidelberg.de/artdok/volltexte/2011/1527/pdf/Tripps_Enlivening_the_tomb_2011.pdf

Sherry C. M. Lindquist, *Agency, Visuality and Society at the Chartreuse de Champmol* (Burlington, 2008),

Stephen Lamia & Elizabeth Valdez del Alamo, *Decorations for the Holy Dead. Visual Embellishments on Tombs and Shrines of Saints* (Turnhout, 2002), 21-38.

9. *Imago Movens*

- Johannes Gerson, *Puer natus est nobis*, see Jean Gerson, *Oeuvres complètes*, VII, ed., VII/2: 963
- Elina Gertsman, "Performing Birth, Enacting Death. Unstable Bodies in Late Medieval Devotion," in *Visualizing Medieval Performance*, ed. Elina Gertsman (Aldershot, 2008), 83-104.
- Melissa R. Katz, "Behind Closed Doors: Distributed Bodies, Hidden Interiors, and Corporeal Erasure in Vierge Ouvrante Sculpture," *Res. Anthropology and Aesthetics* 55/56 (2009): 194-221.
- Melissa R. Katz, "Marian Motion: Opening the Body of the *Vierge Ouvrante*," in *Meaning in Motion. The Semantics of Movement in Medieval Art*, eds. Nino Zchomelids and Giovanni Freni (Princeton, 2011), 63-91.
- Marius Rimmele, "Die Schreinmadonna. Bild – Körper – Matrix," in *Bild und Körper im Mittelalter*, eds. Marek Kristin, Raphaèle Preisinger, Marius Rimmele and Katrin Kärcher (Munich, 2006), 41-60.
- Cynthia Hahn, "What Do Reliquaries Do for Relics?" *Numen* 57 (2010): 284–316.

10-13: Presentations .

Additional Bibliography

ספרות נבחרת

Abu-el-Haj, Barbara F. "Artistic Interaction inside the Cathedral Precinct: Social Consensus Outside?" in: *Artistic Integration in Gothic Building*, eds. Virginia Raguin et al, (Toronto, 1995), 214-35.

Belting, Hans. *Image and Its Public in the Middle Ages: Form and Function of Early Paintings of the Passion*, trans. Mark Bartusis and Raymond Meyer (New Rocelle, 1990).

Boerner, Bruno. *Bildwirkungen* (Berlin, 2008). מתוך תרגום

----- "Sculptural Programs," in: *Companion to Medieval Art: Romanesque and Gothic in Northern Europe*, ed. Conrad Rudolf (Oxford, 2006), 557-76.

Bredenkamp, Horst. *Theorie des Bildakts* (Berlin, 2010).

Bueren, Truus van, ed. *Care for the Here and the Hereafter: Memoria, Art and Ritual in the Middle Ages* (Turnhout, 2005).

- Binski, Paul. *Medieval Death. Ritual and Representation* (New York, 1996).
- Blick, Sarah, and Rita Tekippe, eds. *Art and Architecture of Late Medieval Pilgrimage in Northern Europe and the British Isles* (Boston, 2005).
- Cahn, Debra, ed. *The Romanesque Frieze and Its Spectator* (London, 1992).
- Cahn Walter. "Romanesque Sculpture and the Spectator," in *ibid.*, 45-60.
- Camille, Michael. *The Gothic Idol. Ideology and Image-Making in Medieval Art* (Cambridge, 1989).
- Caviness, Madeline Harison. *Art in the Medieval West and Its Audience* (Aldershot, 2001).
- "Reception of Images by Medieval Viewers," in: *A Companion to Medieval Art: Romanesque and Gothic in Northern Europe*, ed. Conrad Rudolf (Oxford, 2006), 65-84.
- *Visualizing Women in the Middle Ages: Sight, Spectacle, and Scopic Economy* (Philadelphia, 2001).
- Fassler, Margot. "Liturgy and Sacred History in the Twelfth-Century Tympana at Chartres," *Art Bulletin* 75 (1993): 499-520.
- Gertsman, Elina, ed. *Visualizing Medieval Performance. Perspectives, Histories, Contexts* (Cornwall, 2008).
- Hamburger, Jeffrey, F. *The Vision and the Visionary: Art and Female Spirituality in Late Middle Ages* (New York, 1998).
- Jung, Jacqueline. *The Gothic Screen: Space, Sculpture, and Community in the Cathedrals of France and Germany, ca. 1200-1400* (Cambridge, 2013).
- Kemp, Wolfgang. *The Narratives of Gothic Stained Glass* (Cambridge, 1997).
- Kupfer, Marcia, *The Passion Story. From Visual Representation to Social Drama* (Pennsylvania, 2008).
- Lentes, Thomas. "'As far as the eye can see ...': Rituals of Gazing in the Late Middle Ages," in: *The Mind's Eye: Art and Theological Argument in the Middle Ages*, eds. Jeffrey F. Hamburger and Anne-Marie Bouché (Princeton, 2006), 360-73.
- Lewis, Susanne. *Reading Images: Narrative Discourse and Reception in the Thirteenth-Century Illuminated Apocalypse* (Cambridge, 1995).
- Malone Carolyn Marino. *Façade as Spectacle: Ritual and Ideology at Wells Cathedral* (Leiden, 2004).
- Murray, Stephan. *A Gothic Sermon. Making a Contract with the Mother of God, Saint Mary of Amiens* (Berkeley, 2004).
- Nolan, Kathleen. "Ploratus et Ululatus': The Mothers in the Massacre of the Innocents at Chartres Cathedral," *Studies in Iconography* 17 (1997): 95-141.
- Patton, Pamela Anne. *Pictorial Narrative in the Romanesque Cloister. Cloister Imagery and Religious Life in Medieval Spain* (New York, 2004).
- Pentcheva, Bissera V. *The Sensual Icon: Space, Ritual, and the Senses in Byzantium* (Pennsylvania, 2010).
- Rowe, Nina. "Synagoga Tumbles, a Rider Triumphs: Clerical Viewers and the Fürstenportal of Bamberg Cathedral," *Gesta* 45/1 (2006): 15-42.
- Spitzer, Laura. "The Cult of the Virgin and Gothic Sculpture: Evaluating Opposition in the Chartres West Façade Capital Frieze," *Gesta* 33/2 (1994): 132-150.
- Tripps Johannes. *Das handelnde Bildwerk in der Gotik. Forschungen zu den Bedeutungsschichten und der Funktion des Kirchengebäudes und seiner Ausstattung in der Hoch- und Spätgotik* (Berlin, 2000).
- Verzar, Christine B. "Medieval Passageways and Performance Art: Art and Ritual at the Threshold," *Arte medievale* 3 (2005): 63-73.
- Welch Williams. Jane, *Bread, Wine, & Money. The Windows of the Trade at Chartres Cathedral* (Chicago, 1993).